

EXIL OCH TVÅLANDSERFARENHET

Nytt nr. av Horisont

Den finlandssvenska tidskriften Horisont presenterar ett temanummer med under rubriken "exil och tvålandserfarenhet". Det är, som en av tidskriftens redaktörer, Peter Björkman skriver, en påtaglig komplikation för författare som fötts i Finland och som senare haft verksamhet i Sverige.

En av de mer kända är journalisten och konstnären Anna-Lisa Bäckman, journalist på DN under många år, men även romanförfattare och ofrivilligt inlemmad i det svenska samhället med de sällsamma upplevelser som följde under efterkrigstiden. En tid, då den det svenska folkhemmet började att byggas, samtidigt som en stark finländsk invandring var i antågande.

Litteraturvetaren Pekka Särkiniemi skriver insiktsfullt och medryckande om Anna-Lisa Bäckmans dilemman. Han skriver om de finska invandrarna: "Liksom Jesus led de för andras skull. Först i ett krig styrt av krigsherrar, sedan i ett folkhemsbygge där de själva inte var fullvärdiga medlemmar."

I tvålandserfarenhetens spår följer det vilande inre tvånget, som innebär insikt om den egna hemlängtans betydelse. Doktoranden vid Lunds universitet, Thomas Ek, skriver därför under rubriken "om hemlängtans bilder".

Den kanske mest kända av de finlandssvenska kulturförmedlarna är den banbrytande och mångkunnig essayisten Hans Ruin. Inte minst genom det oförglömliga standardverket "Poesins mystik" från 1935. På sin älskade plats i den finländska skärgården, Härligö, upplever han de intensivt inre rottrådarna, som för alltid binder hjärta och tanke vid barndoms- och uppväxttidens möten, personer och drömmar. Merete Mazzarella har också i "det trånga rummets tradition" fångat upp det litterära finländska huvudspår, som leder fram till en fruktbar poetisk syntes. Här kan dikter födas ur komplikationens och saknadens djup.

Ek refererar till flera författare som tex. Hagar Olsson, Warburton, Tavaststjerna, Mörne och Gripenberg. Han förankrar därmed temat i en livskraftig, Odysseus-tradition, där hemlängtan är en central drivkraft.

Exiltemat företrädas av de irakiska poeterna Adnan Al-Sayegh och Samir Alsaaidi, samt exjugoslaverna Dubravka Ugresic och Aleksandar Hemon. Här visas en stark och medveten poesi, som tolkar vanmakt, vånda, besvikelse, men framförallt en stark känsla av medveten integritet, saknad och sensitiv längtan. Al-Sayegh skriver i en dikts inledning:

Jag lägger min hand på världskartan
Och drömmer om det gator som jag ska vandra på
barfota
och de midjor som jag ska hålla om
med mina armar i parker
och de bibliotek
där jag kommer att låna böcker
utan att lämna dem tillbaka...

Haikudikter av Hans Boij, Michael Economou och Lars Nyström, samt en innehållsrik recensionsavdelning avslutar.

Hans-Evert Renérius

HORISONT. Nr 3. 2001. Årgång 48.